

KUSTBEVAKNINGEN

Organisatorisk enhet
Avdelningen för
strategisk inriktning och
ledningsstöd

Handläggare
Sara Thörngren

Regeringskansliet
Finansdepartementet
Enheten för skatteadministration, skatteavtal och
tullfrågor

Datum
2022-12-06

Dnr
2022-2284

Informationssäkerhetsklassificering
Begränsat skyddsvärde

Ert datum
2022-09-09

Er referens
Fi2022/02533

Remissvar avseende betänkandet Tullverkets rättsliga befogenheter i en ny tid (SOU 2022:48)

Övergripande synpunkter

Kustbevakningen ställer sig positiv till att Tullverket får en samlad och enhetlig reglering av sina befogenheter i kontrollverksamheten och den brottsbekämpande verksamheten och har inga synpunkter på utredningens förslag i detta avseende.

Kustbevakningen ställer sig i huvudsak positiv till de ändringar som görs i kustbevakningslagen (2019:32) som en följd av ändringar i lagen (2000:1225) om straff för smuggling och av att lagen (2008:322) om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott upphävs. Kustbevakningen har dock synpunkter vad gäller regleringen avseende tullagstiftningen i 3 kap. kustbevakningslagen, framför allt vilka brott som ska ingå i den direkta brottsbekämpningen och att uppgiften att förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet inte ska gälla för de aktuella brotten. Synpunkterna utvecklas nedan.

Allmänt om Kustbevakningens verksamhet

Övergripande

Kustbevakningens uppgifter framgår i huvudsak av förordningen (2019:84) med instruktion för Kustbevakningen. Sammanfattningsvis har Kustbevakningen till uppgift bedriva sjöövervakning och utföra räddningstjänst till sjöss, liksom att samordna övriga myndigheters civila behov av sjöövervakning och förmedla civil sjöinformation till berörda myndigheter. Kustbevakningen är en beredskapsmyndighet och en del av samhällets krisberedskap och totalförsvaret i fredstid, höjd beredskap och ytterst krig. Kustbevakningen ska även delta i det myndighetsgemensamma arbetet mot den grova och organiserade brottsligheten.

Inom ramen för sjöövervakningen har Kustbevakningen bland annat till uppgift att bedriva kontroll och tillsyn i enlighet med vad som framgår av särskild reglering och att självständigt ansvara för eller biträda en annan myndighet med brottsbekämpning och ordningshållning i enlighet med kustbevakningslagen och annan författning.

Kustbevakningens brottsbekämpande uppdrag

Kustbevakningens brottsbekämpande uppdrag regleras i kustbevakningslagen, och omfattar både en direkt och en indirekt brottsbekämpning. Kustbevakningslagen innehåller bland annat bestämmelser som reglerar de uppgifter som Kustbevakningen och en kustbevakningstjänsteman har att självständigt ansvara för eller biträda en annan myndighet i verksamhet som avser brottsbekämpning och ordningshållning.

I den direkta brottsbekämpningen har Kustbevakningen självständig rätt att ingripa mot sådana brott som har ett naturligt samband med myndighetens maritima verksamhet och uppdrag att bedriva sjöövervakning.

Den direkta brottsbekämpningen omfattar till exempel brott mot sjölagen (1994:1009), fartygssäkerhetslagen (2003:364), lagen (2006:263) om transport av farligt gods, lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg, vissa specifika bestämmelser i miljöbalken bland annat utsläpp från fritidsfartyg, överträdelser av fiske- och jaktlagstiftning bland annat i jaktlagen (1987:259) och fiskelagen (1993:787) med flera.

Uppgifter som ingår i den direkta brottsbekämpningen är att

1. förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet,
2. ingripa vid misstanke om brott,
3. utreda brott, eller
4. beivra brott.

Kustbevakningen får besluta att inleda förundersökning enligt 23 kap. rättegångsbalken om brott som ingår i den direkta brottsbekämpningen. De befogenheter och skyldigheter som undersökningsledaren har enligt rättegångsbalken gäller då Kustbevakningen.

Om saken inte är av enkel beskaffenhet ska ledningen av förundersökningen övertas av åklagaren så snart någon skäligen kan misstänkas för brottet. Åklagaren ska också i andra fall överta ledningen när det behövs av särskilda skäl.

Den indirekta brottsbekämpningen innebär att Kustbevakningen, innan en förundersökning har inletts av behörig myndighet, får ingripa i ett enskilt fall, även om brottet inte ingår i den direkta brottsbekämpningen, dvs. mot alla typer av brott. När en förundersökning har inletts får Kustbevakningen även bistå förundersökningsledaren med utredningen av brottet, även om brottet inte ingår i den direkta brottsbekämpningen.

Särskilda bestämmelser om Kustbevakningens och en kustbevakningstjänstemans rätt att ingripa mot brott finns i lagen om straff för smuggling och lagen om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott.

Kustbevakningen har en omfattande samverkan med andra myndigheter och med vår kompetens och våra plattformar bidrar vi till att bekämpa brottslighet i den maritima miljön, självständigt eller samordnat med andra.

Uppgiften att förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet

Kustbevakningen inhämtar, bearbetar och analyserar idag information i syfte att klarlägga om brottslig verksamhet inom myndighetens brottsbekämpande uppdrag, det vill säga inom det maritima området, har utövats eller kan komma att utövas (3 kap. 1 § punkten 1 kustbevakningslagen). Den sjöövervakning som Kustbevakningen kontinuerligt bedriver i syfte att upptäcka och förhindra brott genom att med fartyg patrullera områden till sjöss, men också flygövervakning, är exempel på uppgifter som omfattas av bestämmelsen (prop. 2018/19:16, s. 129).

Fokus för Kustbevakningens underrättelseverksamhet är till exempel illegalt fiske och artskyddsbrott, samverkan mot miljöbrottslighet och fornninnesbrott, det vill säga brott som ingår i vår direkta brottsbekämpning och har en koppling till den maritima miljön.

Underrättelserna ligger till grund för planering och genomförande av vår operativa verksamhet, men ska även kunna delges den myndighet som har huvudansvar för respektive brottsbekämpningsområde.

Sedan kustbevakningslagen trädde i kraft har resultatet av vår underrättelseverksamhet lett till flera underrättelsebaserade insatser tillsammans med huvudansvariga myndigheter, till exempel Havs- och vattenmyndigheten, Skatteverket och Livsmedelsverket.

Kustbevakningen deltar även i det myndighetsgemensamma arbetet i NCC (National Coordination Centre), vilket bidrar till att förhindra gränsöverskridande brottslighet, olaglig invandring med mera. Kustbevakningen kan ingripa vid upptäckt av gränsöverskridande brottslighet samt i vissa fall utreda eller medverka i utredning av sådana brott på begäran från Polismyndigheten eller Tullverket. Via det maritima sjöinformationssystemet SJÖBASIS förser Kustbevakningen NCC med den maritima situationsbilden och vi förser även NCC med annan information, som kan leda till olika insatser mellan Tullverket, Polismyndigheten och Kustbevakningen.

Kustbevakningen deltar vidare i det myndighetsgemensamma arbetet mot organiserad brottslighet och bemannar fem regionala underrättelsecentrum (RUC) och det nationella underrättelsecentrumet (NUC). Kustbevakningen deltar i ärenden med maritim anknytning, till exempel med underrättelser, spaningsinsatser och expertkunskap inom det maritima området.

Kustbevakningen bidrar således ofta till andra myndigheters ärenden med den kompetens och de resurser som finns i myndigheten.

Kap. 27.2.2. Utgångspunkter för den nya regleringen

Kustbevakningens brottsbekämpande verksamhet vad gäller smuglingsbrott och tullbrott regleras idag i lagen om straff för smuggling. Bestämmelserna om vilka brott en kustbevakningstjänsteman får ingripa mot och kustbevakningstjänstemäns befogenheter enligt denna lag föreslås nu regleras i 3 kap. kustbevakningslagen, och de kommer då att bli en del av och ingå i vår direkta brottsbekämpning. Kustbevakningen har inga synpunkter i sig på att befogenheterna vad gäller denna brottslighet regleras i kustbevakningslagen i stället för i

lagen om straff för smuggling och inte heller att de kommer att ingå i den direkta brottsbekämpningen.

I betänkandet konstateras att skäl talar för att nuvarande ordning bör bestå vad gäller Kustbevakningens rätt att inleda förundersökning avseende aktuella brott. Som anges i betänkandet (s. 797) är tullagstiftningen komplex och förutsätter en ingående kännedom om den EU-rättsliga regleringen och kräver specialistkompetens att utreda. Kustbevakningen instämmer därför i bedömningen att det inte finns skäl att nu föreslå att Kustbevakningen ges rätt att inleda förundersökning avseende aktuella brott.

Kap. 27.2.2. Vilka brott bör ingå i Kustbevakningens direkta brottsbekämpning?

I betänkandet föreslås att, utöver de brott som Kustbevakningen idag får ingripa mot med stöd av regleringen i smugglingslagen, brott enligt lagen (1962:120) om straff i vissa fall för oriktigt ursprungsintyg m.m., lagen (1992:1602) om valuta- och kreditreglering och lagen (1996:95) om vissa internationella sanktioner ska ingå i Kustbevakningens direkta brottsbekämpning.

Som skäl för detta anges bland annat att dessa lagar ingår i Tullverkets direkta brottsbekämpning och att genom att lägga till dem i Kustbevakningens direkta brottsbekämpning åstadkoms en så konsekvent lagstiftning som möjligt. Kustbevakningens bedömning är att dessa lagar omfattar brott vi som myndighet sällan kommer att komma i kontakt med, vilket också anges i utredningen. Det är dessutom fråga om lagstiftning av delvis administrativ karaktär och som avser brott som inte upptäcks i vårt huvudsakliga geografiska verksamhetsområde och som enligt vår mening torde kräva särskild kompetens både för att upptäcka och utreda. Vad gäller lagen om vissa internationella sanktioner gäller den dessutom under väldigt speciella förhållanden och omständigheter. Det krävs enligt vår mening en närmare analys av vad det skulle innebära att lägga till dessa i vår direkta brottsbekämpning och vi motsätter oss att brott enligt dessa lagar ska ingå i vår direkta brottsbekämpning.

I betänkandet anges vidare att det är viktigt att brotten kan hanteras i de fall Kustbevakningen kommer i kontakt med dem, även om det kan antas vara mer sällan. Kustbevakningen konstaterar härvid att myndigheten har möjlighet att ingripa mot dessa brott i ett enskilt fall, även om brotten inte ingår i den direkta brottsbekämpningen, efter en biträdesförfrågan från Kustbevakningen till Polismyndigheten eller Tullverket eller från Polismyndigheten eller Tullverket till Kustbevakningen (4 kap. 1 § kustbevakningslagen).

Kap. 27.2.2. Bör alla Kustbevakningens uppgifter i den direkta brottsbekämpningen gälla för aktuella brott?

De uppgifter som ingår i den direkta brottsbekämpningen är, som tidigare nämnts, att förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet, ingripa vid misstanke om brott, utreda brott eller beivra brott. I betänkandet konstateras att de tre sistnämnda uppgifterna, nämligen att ingripa mot, utreda och beivra brott givetvis på samma sätt som idag bör ingå i Kustbevakningens uppgifter. Kustbevakningen konstaterar att myndigheten idag inte beivrar denna brottslighet. På grund av tullagstiftningens komplexitet och att den kräver specialistkompetens att utreda ser myndigheten att vi inte framöver bör ha ett större utredningsansvar än idag.

I betänkandet konstateras vidare att Kustbevakningen inte bör ha uppgiften att ägna sig åt allmän brottsförebyggande verksamhet och underrättelseverksamhet avseende de aktuella brotten. För att utnyttja tillgängliga brottsbekämpande resurser optimalt ser Kustbevakningen dock att myndigheten bör ha rätten att förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet vad gäller dessa brott i föreslagen reglering.

Kustbevakningen är en unik myndighetsresurs med aktiv sjöövervakning året runt och omfattande kapacitet att verka till sjöss. Vi upprätthåller en särskild kompetens i fråga om att förhindra, upptäcka och ingripa mot sjörelaterade brott i vårt geografiska verksamhetsområde, självständigt eller samordnat med andra. För vårt uppdrag har vi även ett väl utarbetat samarbete med andra brottsbekämpande myndigheter.

Smugglingsbrott och tullbrott i maritim miljö, till exempel narkotikasmuggling med fritidsbåtar, är som en följd av myndighetens uppdrag att bekämpa brottslighet i den maritima miljön, den omfattande samverkan med andra brottsbekämpande myndigheter och att denna brottslighet kommer att utgöra en del av myndighetens direkta brottsbekämpning i 3 kap. kustbevakningslagen enligt vår mening en naturlig del i vår underrättelseverksamhet och brottsbekämpande verksamhet i övrigt. Vinsterna för de andra brottsbekämpande myndigheterna och samhället i stort med att denna verksamhet även omfattar tull- och smugglingsbrott är därmed enligt vår mening stora. Det är därför vår uppfattning att även uppgiften att förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet vad gäller brott enligt föreslagen 3 kap. 2 § punkten 8 bör ingå i den direkta brottsbekämpningen.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektör Therese Mattsson. I ärendets handläggning har deltagit enhetscheferna Patrik Lindén, Ulrica Carlson och Magnus Bergman, handläggaren Marika Stenfeldt och chefsjuristen Sara Thörngren, föredragande.

Therese Mattsson

Sara Thörngren

Extern digital kopia till:

Justitiedepartementet, enheten för samordning av samhällets krisberedskap
Justitiedepartementet, enheten för lagstiftning om allmän ordning och säkerhet och samhällets krisberedskap (L4)

Intern digital kopia till:

Ledningsgruppens ledamöter
SRAT
TULL KUST
SEKO